

יהיב לה כתובתה [שתובעת כעת] באפי
[בפני] חד סהדא. ופמיך [ומצרף] סהדא קמא
[את העד הראשון שהעיד בה שנפרעה כבר
בפעם אחרת] אסהדא בתרא [עם העד
השני], ומוקים להו להנך קמאי במלוה [וכעת
בא לתבוע ממנה מה שפרע לה בפעם
הראשונה, בתורת מלוה],

וכיון שודאי פרע לה את כתובתה פעם
אחת, שהרי שני עדים מעידים שפרעה,

ומאיך יש לבעל עד אחד שפרע לה פעם
נוספת, ובא הבעל לתבוע ממנה את המעות
שפרע לה שלא כדיון, שהם כמלוה אצלה,
ויכול להשביעה עליהם שבועת עד אחד
שהיא שבועה דאורייתא, כיון שכעת האשה
היא מהנשבעים ונפטרים.

מתקוף לה רב שישא בריה דרב אידי: היאך
פמיך סהדא קמא אסהדא בתרא? והלא כל
אחד מעיד על פרעון אחר, ואין כאן אלא עד
אחד על כל פרעון, ולעולם תוכל האשה
לחזור ולומר — לא פרעת לי מעולם? (127)

וכן אמר מר — כל מקום שהשנים מחייבין
אותו ממון, אחד מחייבו שבועה.

דוחה הגמרא: אמר רבא, שתי תשובות
בדבר, מדוע שבועה זו אינה שבועה
מדאורייתא:

חדא, משום דכל הנשבעין שבתורה נשבעין
ולא משלמין, ואילו היא נשבעת ונוטלת.

ועוד, שהרי מדאורייתא אין נשבעין על
כפירת שיעבוד קרקעות, וכאן הרי יש
שיעבוד קרקעות בכתובתה.

אלא אמר רבא: על כרחך שבועה זו אינה
אלא מדרבנן. כדי להפסיד דעתו של בעל.

אמר רב פפא,

א-פג א פיסקא הוא [היינו הבעל] מייתי לה
[לאשה] לדידי שבועה דאורייתא (126).

וכיצד?

ומבאר המהרש"א — בסוגיין אנו מחפשים
מקרה שהבעל ירויח מכן שהשבועה תהא
דאורייתא, ולעניין הפיכת שבועה, שמא הבעל
מעדיף שיוכלו להפוך את השבועה עליו. ולכן
הביא רש"י את הנפקא מינה שמועילה לבעל.

127. הקשו הראשונים — הרי קיימא לן —
"הלואה אחר הלואה מצטרפין", כלומר — אם
יש עד אחד על הלואה זו ועד אחד על הלואה
אחרת, מצטרפים שניהם לעדות אחת כדי
להוציא ממון מהלווה. ואם כן מדוע כאן אינם
מצטרפים?

וצריך לומר — שקושיית הגמרא היתה —
הרי ממה נפשך אין כאן עדות אלא על פרעון

כיון שהוא מוחזק.

ואם תאמר — מדוע אינה נאמנת במיגו שלא
היתה פוחתת?

יש לומר — מיגו להוציא ממון לא אמרינן.

אי נמי — מיגו שתחילתו בשקר לא אמרינן.

126. כתב רש"י — שהנפקא מינה בין שבועה
דרבנן לשבועה דאורייתא, שבשבועה דאורייתא
צריכה להשבע בנקיטת חפץ [כלומר שאוחזת
בידיה חפץ של מצוה בשעת השבועה], ואילו
בשבועה דרבנן אינה צריכה.

והקשה המהרש"א — מדוע לא פירש רש"י
כדלעיל, שבשבועה דאורייתא לא הופכים את
השבועה, מה שאין כן בשבועה דרבנן?

מבארת הגמרא: ממאן לא יפרעו אלא בשבועה?

אילימא כשבאים להפרע מלוה שלוה מאביהם, אינם נפרעים אלא בשבועה,

זה אינו! דהשתא אביהן שקיל מהלוה בלא שבועה, ואינהו בשבועה? הרי ודאי שאינם גרועים מאביהם.

אלא הכי קאמר: וכן היתומים שבאו להפרע מן היתומים, לא יפרעו אלא בשבועה. כדון הבא להפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה.

אמר רב זריקא, אמר רב יהודה: לא שנו שנפרעים מן היתומים בשבועה, אלא שאמרו יתומים [היינו בני הלווה]: אמר לנו אבא — "לוייתי ופרעתי", ומכיון שאינם נאמנים נגד השטר, נפרעים מהם בשבועה.

אבל אמרו: אמר לנו אבא — "לא לוייתי", אף בשבועה לא יפרעו מהם (128).

מתקיף לה רבא — אדרבה! יפרעו מהם אפילו בלא שבועה, כיון שכל האומר "לא לוייתי" כאומר "לא פרעתי" דמי, [כיון שאם לא לוה, ודאי לא פרע, והרי השטר מוכיח עליו שלוה. רש"י], וא"כ הרי הודה אביהם בחוב זה, ומדוע לא יפרעו מהם?

אלא אי אתמר, הכי אתמר: אמר רב זריקא אמר רב יהודה — לא שנו אלא שאמרו יתומים: אמר לנו אבא "לוייתי ופרעתי", אבל אמרו: אמר לנו אבא "לא לוייתי",

אלא אמר רב שישא בריה דרב אידי: יהיב לה כתובתה פעם נוספת באפי סהדא קמא וסהדא בתרא, ואז יש לו שני עדים על פרעון זה, ומוקים לה להנך קמאי, שפרע לה בפני עד אחד, בהלואה, ותובעם ממנה, ומשביעה שבועה דאורייתא על ידי העד.

מתקיף לה רב אשי: אכתי יכולה למימר, ב' כתובות הואי, ומה שנפרעת ממני בשנית בפני העדים היה עבור הכתובה השניה, ובפרעון הראשון פרעת לי עבור הכתובה הראשונה, ואם כן, לא תתחייב האשה כלל שבועה, שהרי אין העד מכחישה, כי גם הוא אומר שבשני הפעמים פרע הבעל לשם פרעון כתובה ולא כפרעון מלוה!

אלא, אמר רב אשי — הוא המודע להו. כלומר — כשפורע בפני העדים בפעם השנייה מודיעם שבא לפרוע את הכתובה שבשטר. ושוב אינה יכולה לומר שהפרעון הראשון היה עבור כתובה נוספת שהיה חייב לה במלוה על פה. [עיין תוספת ביאור ברש"י]

ומאידך, לתבוע כתובה נוספת אינה נאמנת בלא שטר.

ולכן, כשחוזר הבעל ותובעה על ידי העד אחד את מה שפרעה בראשונה הוי שבועת הנפטרים, והיא שבועה דאורייתא.

שנינו במשנה שמנכסים משועבדים אינה נפרעת אלא בשבועה:

תנן התם — "וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה"

128. סברה הגמרא כעת, מכיון שאמר להם דבר זה לפני מותו, ודאי אמת אמר. הריטב"א.

אחד, ואם כן איך יוכל לחזור ולהשביע אותה על הפרעון הראשון?.

כתובתה יורשיה משביעין אותה, שלא עיכבה מנכסיהם בידה אחר מיתת האב.

ואם אינה תובעת כתובתה, אלא רק תובעת מזונות, אין יורשין משביעין אותה שלא עיכבה משלהם בידה, עד שתתבע גם כתובה.

וקמפלגי רבי שמעון ותנא קמא, בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים.

דתנן, מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות, חנן אומר: תשבע בסוף, היינו בשעת גביית הכתובה, ולא תשבע בתחלה בשעת תביעת מזונות.

נחלקו עליו בני כהנים גדולים, ואמרו: תשבע בתחלה, כשגובה מזונות, ובסוף כשגובה כתובתה.

ואם כן, רבי שמעון שאמר "כל זמן שתובעת כתובתה היורשים משביעים אותה", סבר כחנן, ורבנן שאמרו לעולם נשבעת אף למזונות, סברו כבני כהנים גדולים.

מתקוף לה רב ששת: אם זהו באור דברי רבי שמעון, האי [האם] שבועה זו יורשין משביעין אותה? בית דין משביעין אותה מיבעי ליה! ומדוע אמר רבי שמעון "יורשים משביעים אותה"?

אלא אמר רב ששת, אחא, זהו באור דברי רבי שמעון: שנינו במשנה — "הלכה מקבר בעלה לבית אביה, או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא, אין היורשים משביעין אותה. ואם נעשית אפוטרופיא — יורשין משביעין אותה על העתיד לבא, ואין משביעין אותה על מה שעבר".

נפרעין מהם שלא בשבועה. משום שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי:

שנינו במשנה: ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה:

אמר רב אחא שר הבירה — מעשה בא לפני רבי יצחק באנטוכיא, שבאה אשה להפרע מנכסי בעלה שלא בפניו,

ואמר: לא שנו שיכולה להפרע שלא בפניו, אלא לכתובת אשה, משום חנא. [היינו שיהיה חן האנשים בעיני הנשים לינשא להם, ולא יחששו שתאבדנה את כתובתן], אבל בעל חוב לא יפרע שלא בפניו, אפילו בשבועה.

ורבא אמר רב נחמן אפילו בעל חוב נפרע שלא בפניו בשבועה, כדי שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב במדינת הים, ואתה נועל דלת בפני לווין:

שנינו במשנה — רבי שמעון אומר: כל זמן שתובעת כתובתה היורשים משביעים אותה, ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשים משביעים אותה.:

מקשה הגמרא: רבי שמעון אהייא? כלומר על איזו מהשבועות שנזכרו לעיל במשנה אמר רבי שמעון את דבריו?

אמר רבי ירמיה, אחא שנינו — "ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה", לא שנא לתביעת מזונות, ולא שנא לכתובה, צריכה להשבע כדי שבי"ד ירדו לנכסי הבעל להפרע מהם.

ואתא רבי שמעון למימר — כל זמן שתובעת